

ILLEGALE DRUGS

'DEFINITIE EN GEVOLGEN'

Drugsfenomenen // Prof. dr. Freya Vander Laenen

STRUCTUUR

1. Wat zijn illegale drugs?
2. Wat zijn strafbare gedragingen?
3. Wat zijn negatieve gevolgen?
  - Sociale kost
  - Criminaliteit
  - Verslaving
  - Risicovol gebruik
4. Afsluitende bedenkingen

1. WAT ZIJN ILLEGALE DRUGS?

- Kijken naar de Drugwet
  - Drugwetgeving: strafbare stoffen & gedragingen
    - Drugwet 24/02/1921 (Basiswet, ≠ keren gewijzigd)
    - Nieuw KB 6/09/2017 verdovende middelen/psychotrope stoffen (vervangt KB's 1930&1998)
  - Onderscheid legaal – illegaal?
    - ~ internationale verdragen (1961, 1971, 1988)
      - Basisidee = prohibitie – **tenzij voor medische en/of wetenschappelijke doeleinden**
      - Verdragspartijen verplicht te voorzien in
        - Strafbaarstelling bezit cannabis en andere illegale drugs
        - Strafrechtelijke of administratieve reactie op bezit cannabis en andere illegale drugs
- *Welke middelen zijn illegaal?*

1. ILLEGALE MIDDELEN

- Meest bekende ‘klassieke’ illegale middelen
  - Cannabis
  - Cocaïne
  - Heroïne
  - (M)DMA (XTC)
  - Amfetamine
- + Metamfetamine; Opiaat fentanyl; Lysergide (LSD); Zwammen met hallucinogene eigenschappen (PADO's)

1. ILLEGALE MIDDELEN

– Steeds meer ≠ middelen

– Nieuwe Psycho-actieve stoffen

- = synthetische en plantaardige producten – werking ~ XTC, amfetamines, cannabis - > 600 in Europa
- 09/2017: aanpassing drugwet => voormalige ‘designerdrugs’ /‘legal highs’ strafbaar
- Stoffen o.b.v generieke structuur

– Recreatief gebruik

- Flunitrazepam (rohypnol) - ‘date rape drug’
- Gamma-Butyrolactone (GBL) & 1,4-butanediol (1,4-BD)
  - omgezet in lichaam -> GHB - ‘vloeibare XTC’ (foute benaming, werking ~ ketamine)
- ketamine (medicatie ‘Ketalar’ of ‘Ketaset’) - ‘Special K’
- amylnitriet en butylnitriet - Stimulantia – ‘Poppers’

– Niet strafbaar – wel oneigenlijk gebruik ‘vluchtige snuifmiddelen’

- Lijmen, brandstoffen, oplosmiddelen (solventen), (drijf)gassen, ontvlekkers, ...

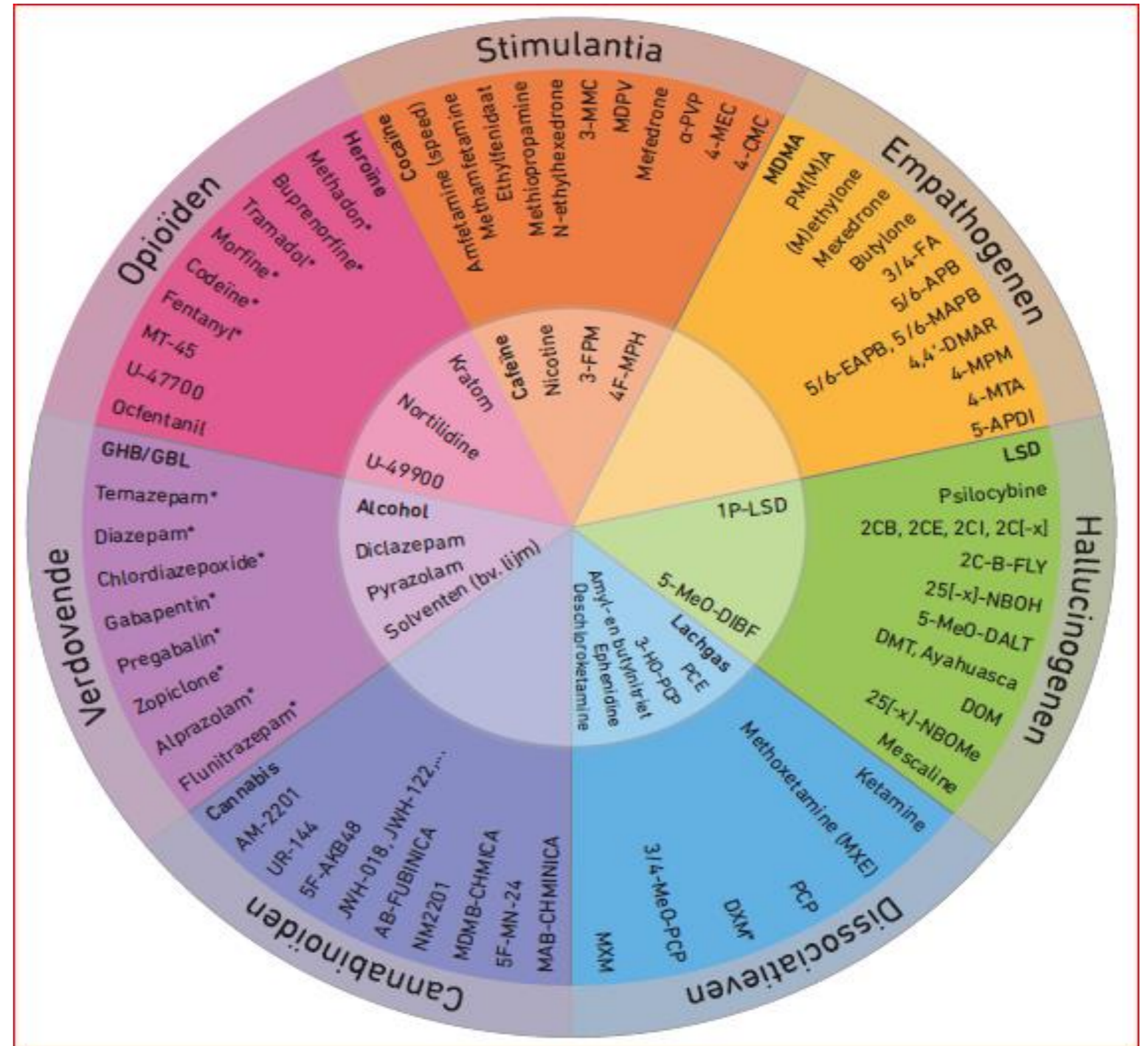

1. (IL)LEGALE MIDDELEN - DRUGWIEL

Nieuw model productinformatie
(VAD & WIV, 2018)

- Legaal - binnenring
- Illegaal of voorschriftplichtig*
- buitenring

2. STRAFBARE GEDRAGINGEN?

- Kijken naar de drugwet (art. 3)
  - Strafbaar = stoffen gemakkelijker maken door ‘*verschaffen daartoe van een lokaal of door enig ander middel, of tot dit gebruik aanzetten*’ – wanneer niet binnen uitoefening geneeskunst
    - ‘Lokaal’ => Wettelijk kader nodig voor druggebruikersruimtes
      - Geen wettelijk kader – toch gebruikersruimte in Luik?
    - ‘Enig ander middel’; bijv. spuiten, paraphernalia
    - => Aanpassing drugwet – niet langer strafbaar
      - + KB 2000 ‘te koop aanbieden, detailverkoop en terhandstelling, zelfs kosteloos, steriel injectiemateriaal, ontsmettingsmiddelen en steriel verband’ – verbonden aan gespecialiseerd centrum

2. STRAFBARE GEDRAGINGEN?

- Kijken naar de drugwet (art. 3)
  - Strafbaar
    - = misbruik maken voorschrijven, toedienen of afleveren geneesmiddelen die slaapmiddelen, verdovende middelen of psychotropische stoffen bevatten welke afhankelijkheid kunnen teweegbrengen, onderhouden of verergeren
    - = onterecht voorschrijven; bijv. blanco voorschriften, zonder geneeskundig onderzoek
    - => aanpassing drugswet - Expliciete uitzondering behandeling met vervangingsmiddelen KB 2004-2006 – detox & onderhoud
      - doel “ *de verbetering van de gezondheid en de levenskwaliteit van de patiënt beoogt en indien mogelijk tot diens ontwenning leidt*”
    - Bij > 2 patiënten – vorming

VERSLAVING EN DE NIEUWE CODE

Art. 21

01/05/2018

De arts wijst de patiënt op de gevolgen van onjuist geneesmiddelengebruik en van misbruik van substanties die tot afhankelijkheid kunnen leiden.

De arts licht de risico's van automedicatie en overconsumptie van geneesmiddelen toe.

De arts handelt bij ernstige middelenafhankelijkheid in multidisciplinair verband.

3. NEGATIEVE GEVOLGEN

Sociale kost - criminaliteit – verslaving – risicovol gebruik

3.1. SOCIALE KOST

- (probleematisch) druggebruik → sociale kost voor maatschappij
  - gedragen door overheid - o.a. preventie, behandeling en repressie
  - + bedrijven - o.a. productiviteitsverlies
  - + samenleving - o.a. verkeerslachtoffers, familie, omgeving
  - + gebruikers zelf - o.a. verlies levenskwaliteit

SOCIALE KOSTSTUDIE – BELGIË

- WAT ZIT IN DE REKENING?
- alcohol, tabak, illegale drugs, psychoactieve medicatie (pijnstillers, antidepressiva, slaap- en kalmeringsmiddelen)
- gezondheid, criminaliteit en verkeer
- Directe kost, indirecte kost (productiviteitsverlies) en ontastbare kost (DALY's)
- 2012

SOCIALE KOST: RESULTATEN

- Directe kosten + indirecte kosten
- = 4,63 miljard euro
- = 1,19 % van het BBP
- = 419 euro per inwoner
- Verlies gezonde levensjaren
- = 515.000 gezonde levensjaren verloren

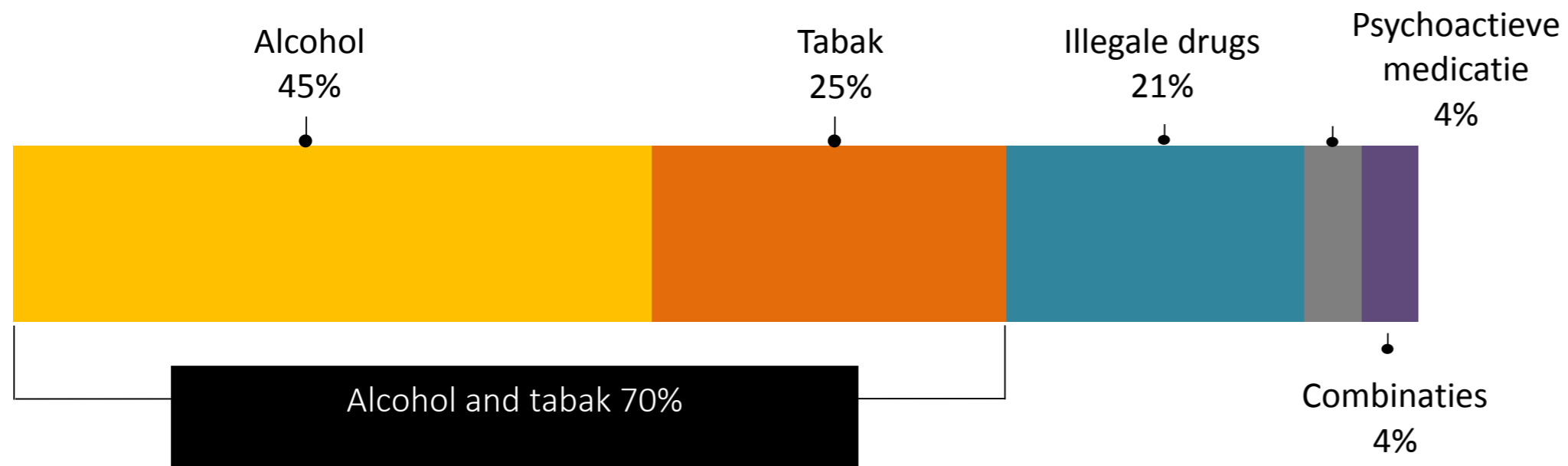

SOCIALE KOST

– *Pronostiek?*

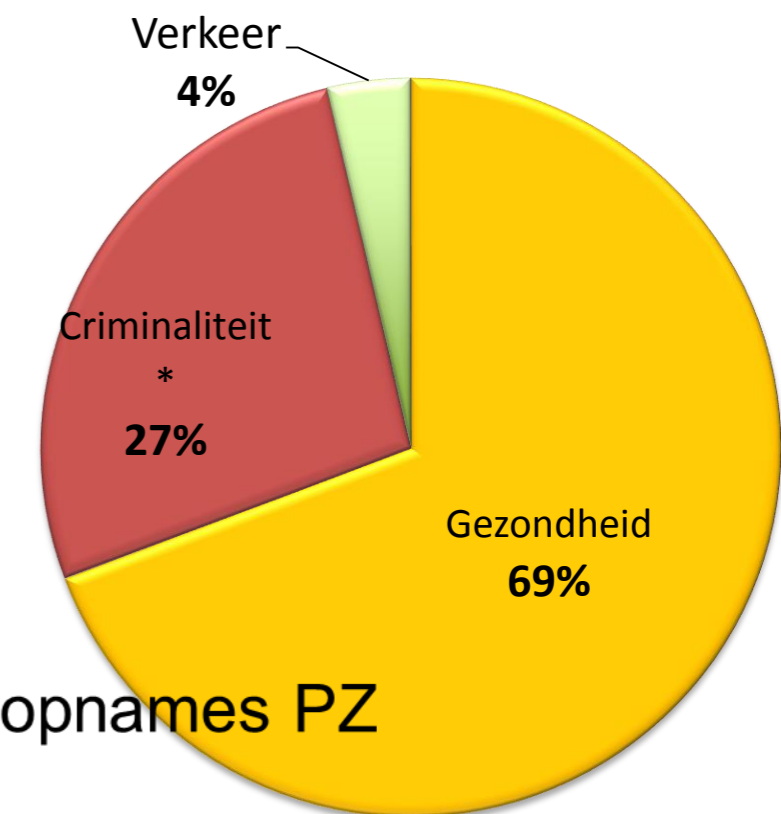

DIRECTE KOSTEN: 2,86 MILJARD EURO

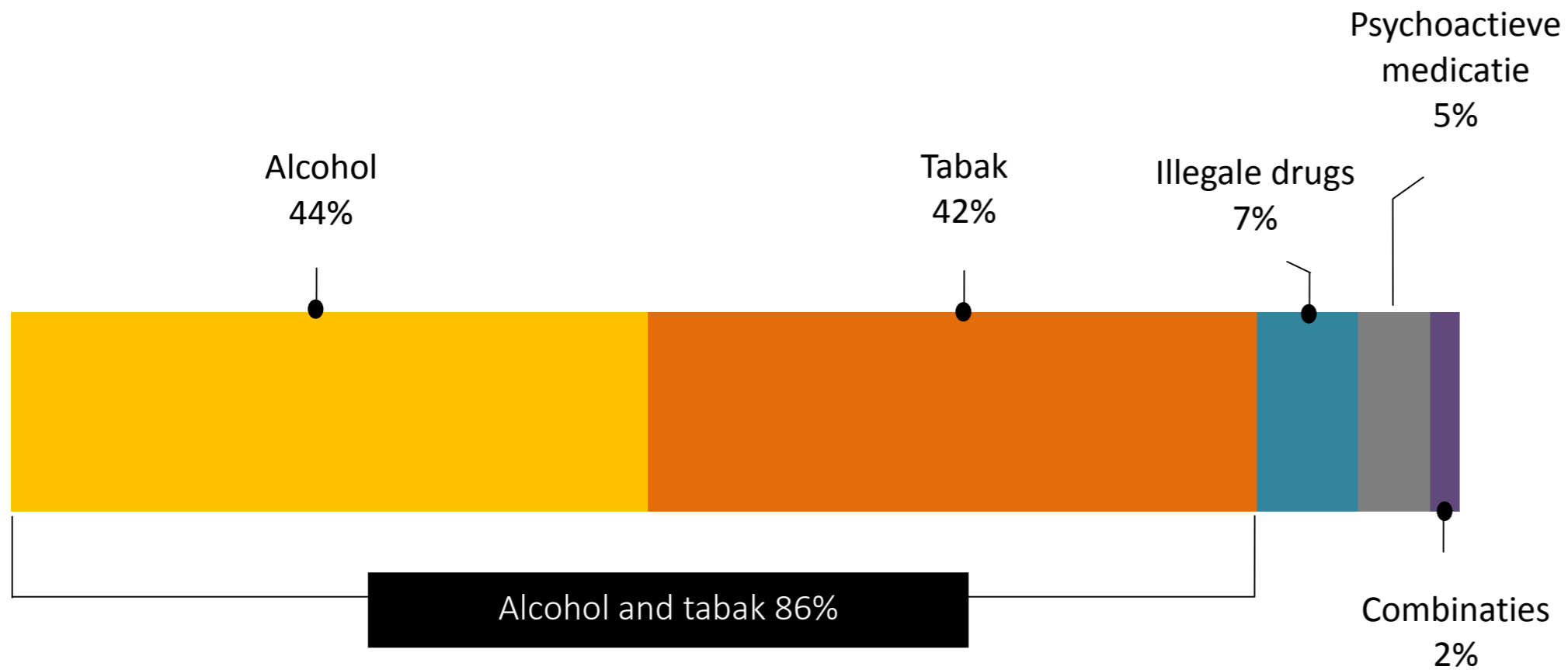
kost detentie = 89-292 milj. euro (83% strafuitvoering)

Vooraf ~ 129.000 opnames AZ en 44.000 opnames PZ

*criminaliteit: gemiddelde van de minimum en maximum meting

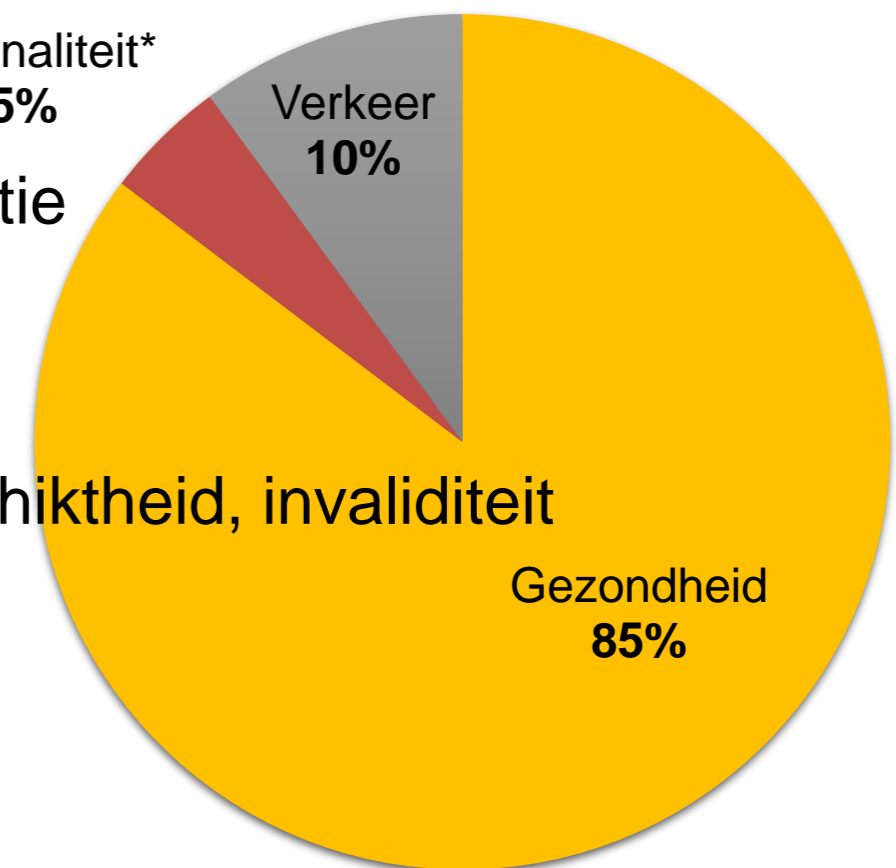
INDIRECTE KOSTEN: 1,76 MILJARD EURO

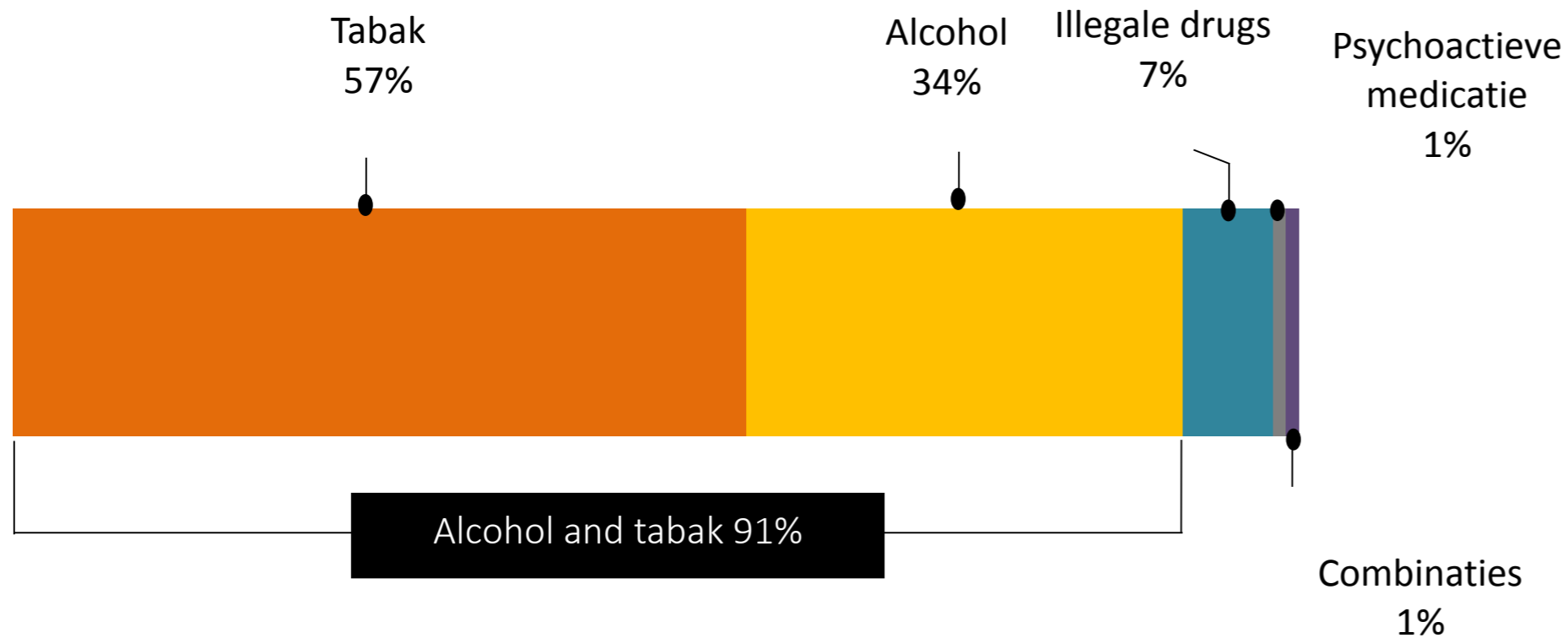
! Onderschatting: geen verlaagde productiviteit op werk

Criminaliteit*
5%
Door detentie

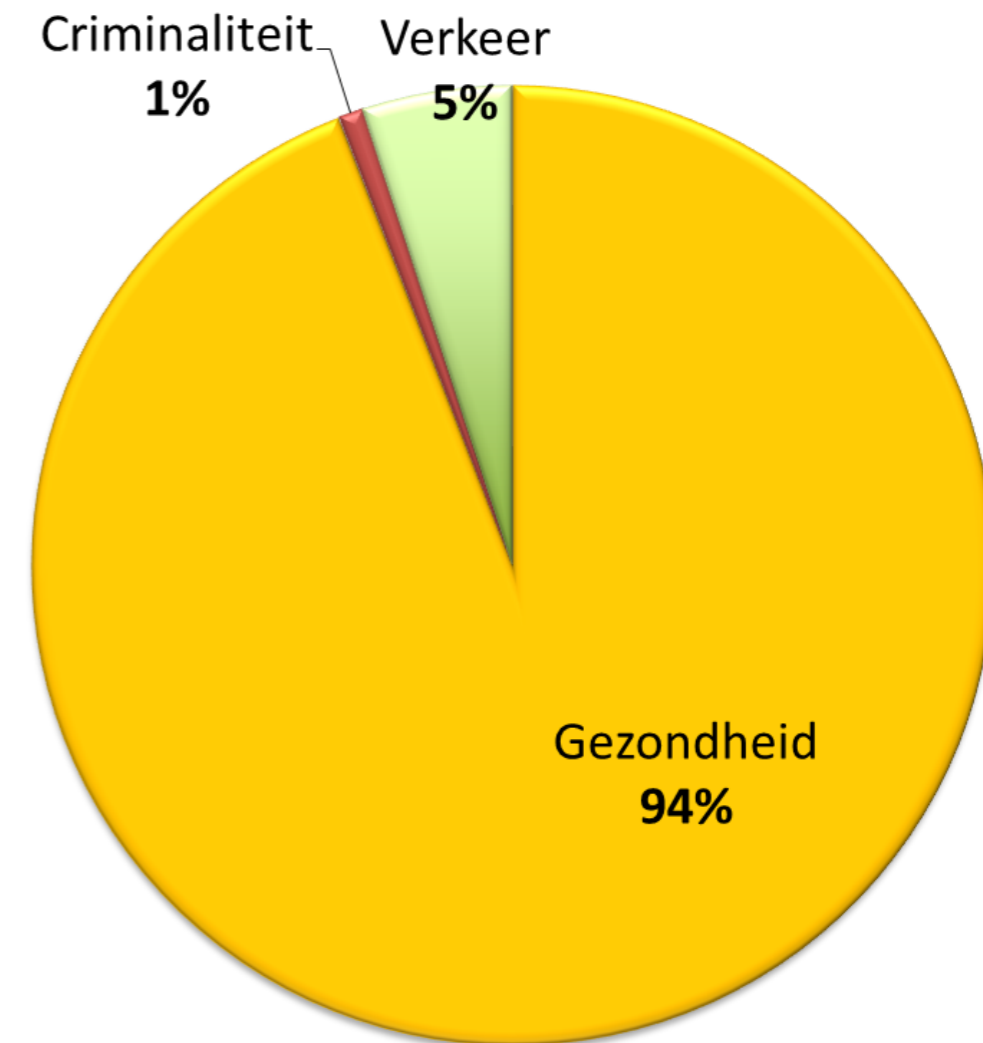
Door ziekte, arbeidsongeschiktheid, invaliditeit

ONTASTBARE KOSTEN: 515.000 VERLOREN GEZONDE LEVENSIJAREN

! Onderschatting: geen verlies levenskwaliteit kinderen, partners, ...

SOCIALE KOSTEN: CONCLUSIES

- WIE BETAALT DE REKENING?
  - Iedereen betaalt mee: overheid, gebruikers, bedrijven,...
  - Kosten besparen?
    - Preventie = 0.4% directe uitgaven gezondheidszorg
      - Bijv. 1,9 % preventie voor PA medicatie t.o. 200 miljoen €
    - Sociale kost verkeer = 281 miljoen €
      - Alcohol 65%, illegale drugs 11%, PM 13%, combi 13%
      - Pakkans & mentaliteitswijziging

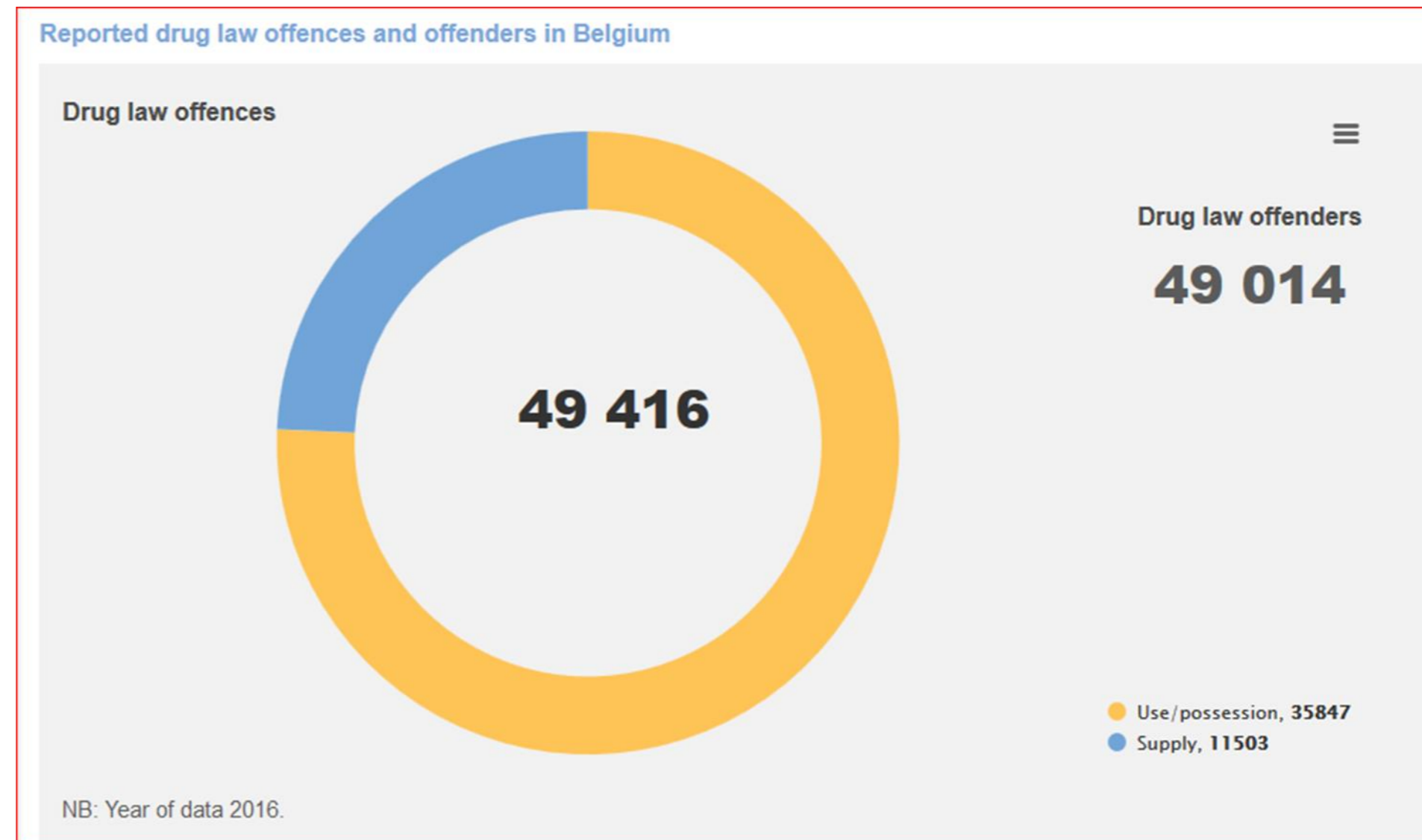

EVEN OP ADEM KOMEN

3.2. CRIMINALITEIT

– Drugwet: bezit/verkoop/teelt/vervaardiging/invoer/vervoer...

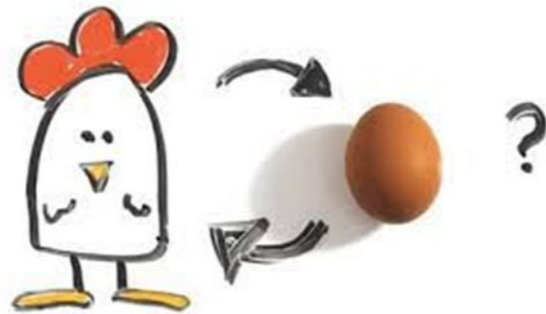

! Cijfers zeggen veel over strafrechtelijk beleid = keuzes

! Dark number ~ illegaal karakter criminaliteit en drugs

CRIMINALITEIT > DRUGWET

- **Psychofarmacologisch:** onder invloed van drugs
  - Geweld ~ alcohol (binge drinken) & *sommige* studies sedatieven
  - *Sommige* studies: geweld ~ amfetamines/cocaïne/cannabis
- **Verwerving:** om in drugsbehoefte te voldoen
  - Diefstal ~ opiaten (*enkele* studies metamfetamines)
- **Systemisch:** eigen aan illegale karakter drugmarkt (vb. afrekening)

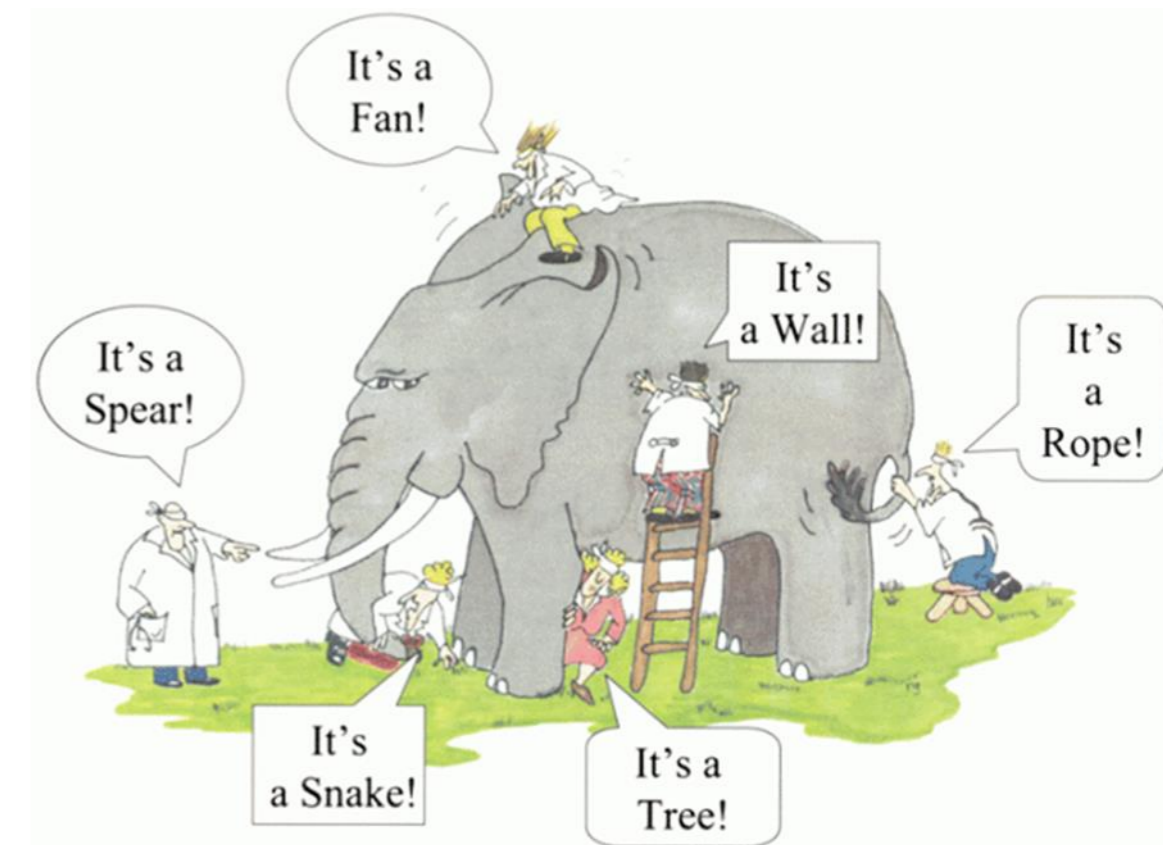

- ! Correlatie $\neq$ causaliteit
- ! Beperkingen meeste onderzoeken
  - bij gebruikers in contact met justitie en/of in drughulpverlening
    - Studies UK & VS

AANDEEL DRUGS IN CRIMINALITEIT?

- UK, US, Australië
  - Alcohol speelt rol in > 50 % criminaliteit & > rol dan alle illegale samen
- België .... ? Want - geen verplichte registratie in strafrechtsbedeling
- (oud) onderzoek De Ruyver et al. (2008) – o.b.v. politiedata
  - 13,6 % geregistreerde crim
    - 7,3 % vermogensmisdrijven – heroïne
    - 1,4 % geweldsmisdrijven – stimulantia
    - 19,9 % seksuele misdrijven – cannabis
  - Alcohol?
    - Duitse politiedata (2012) - 13,4 % onder invloed
      - 18,4 % diefstallen
      - 33,2 % geweldsmisdrijven
      - 26,2 % seksuele misdrijven

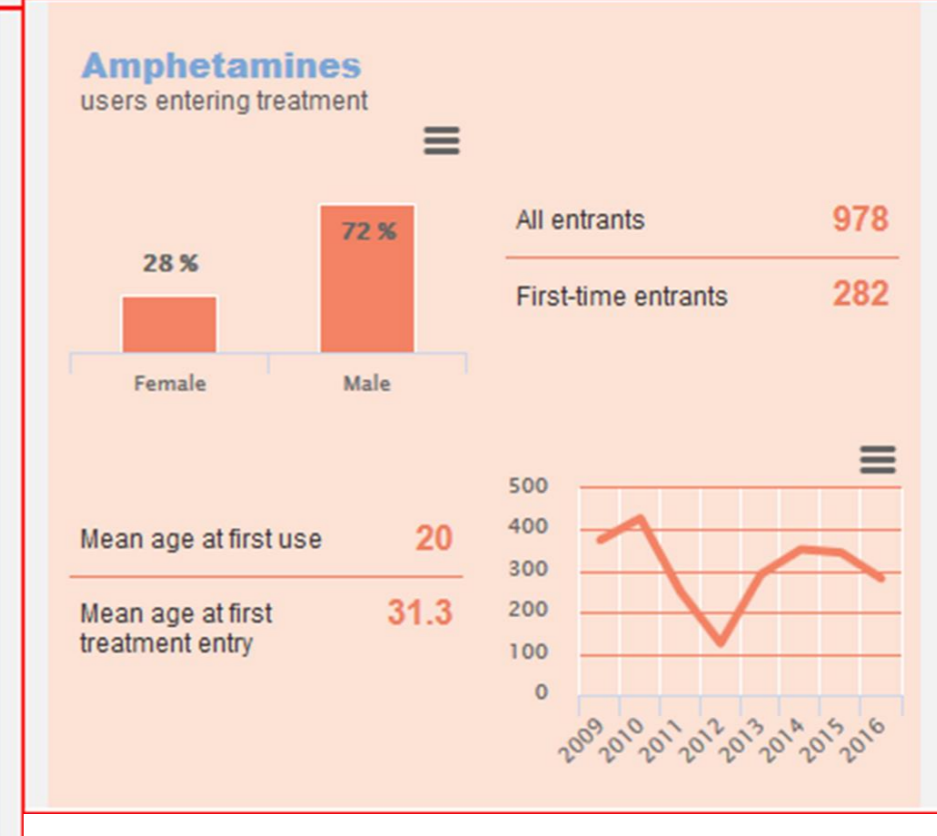
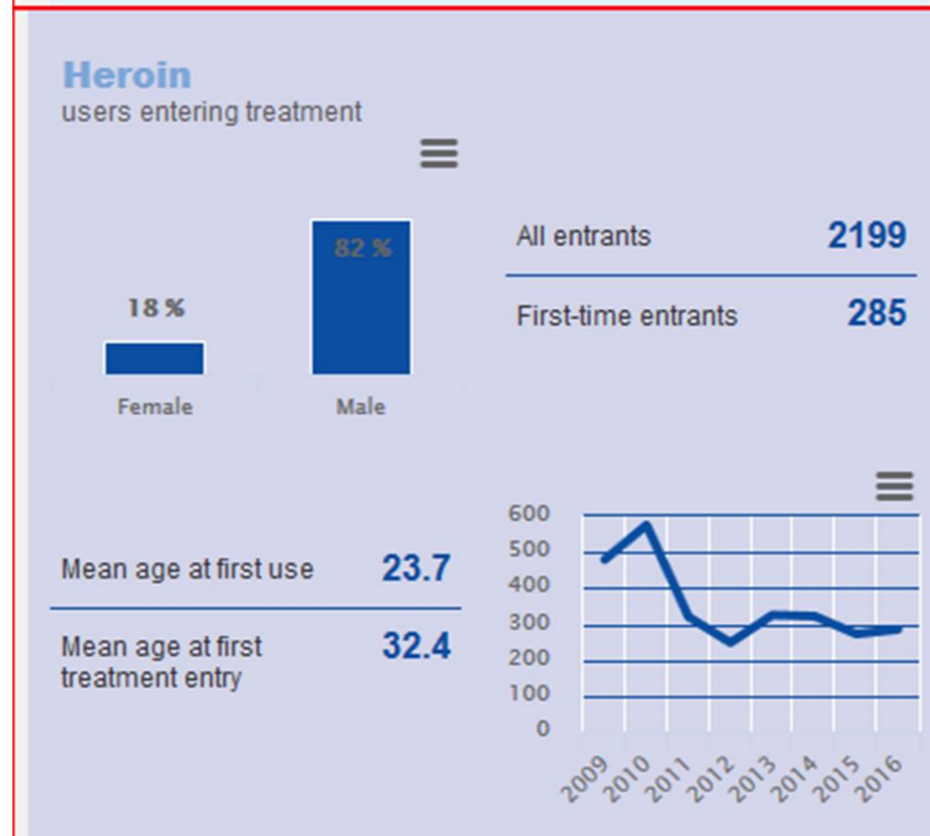
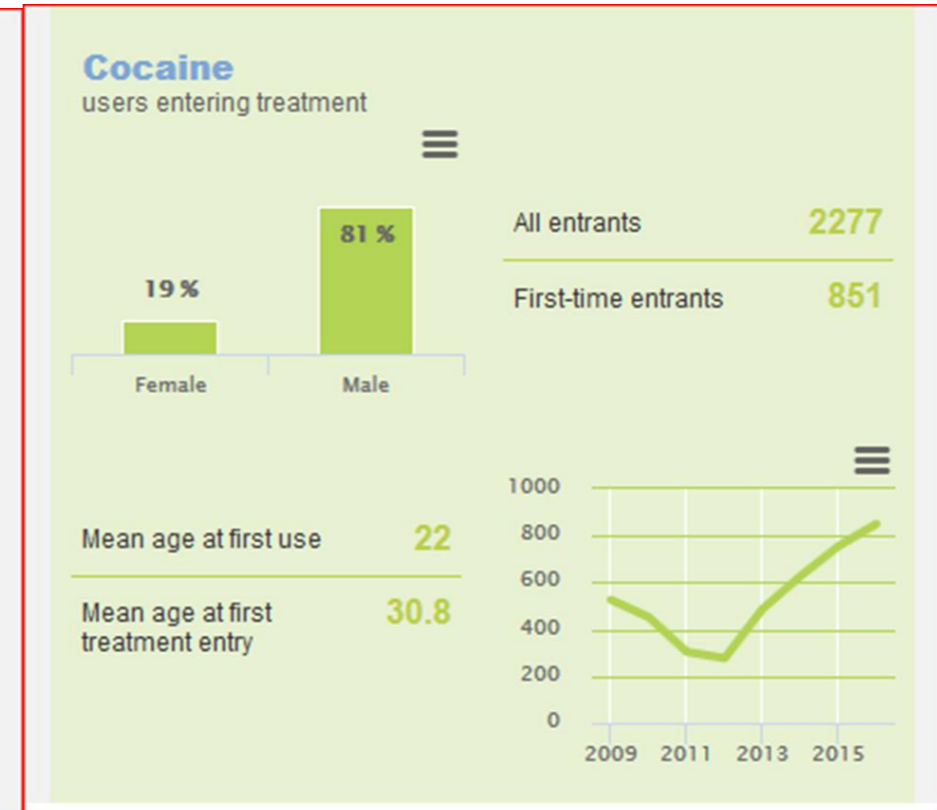
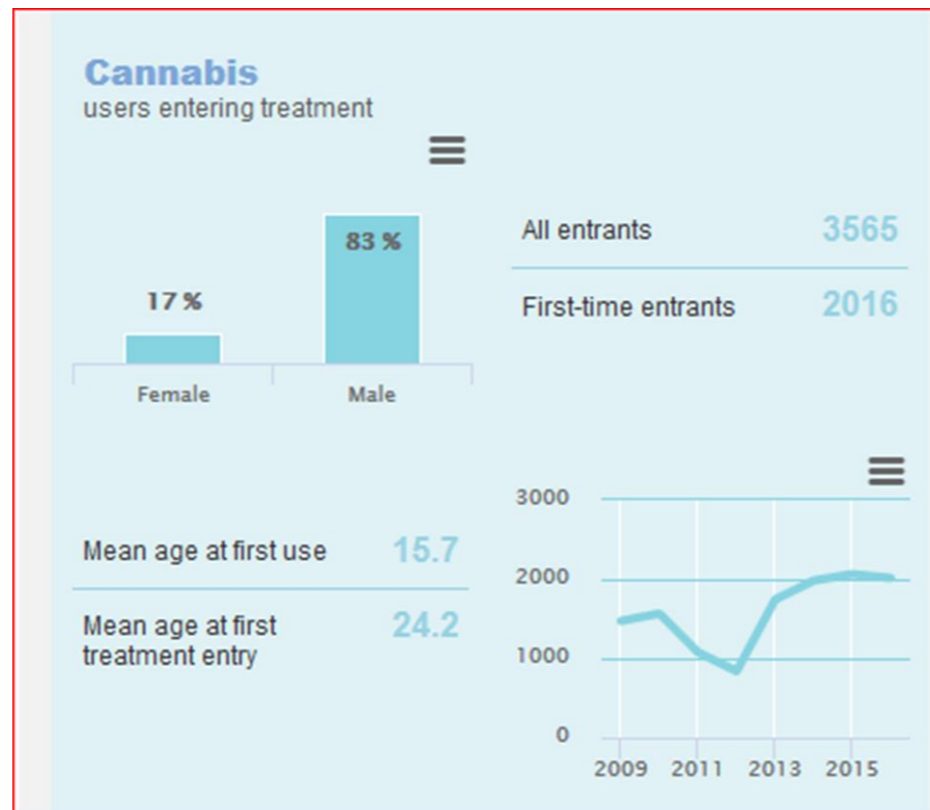
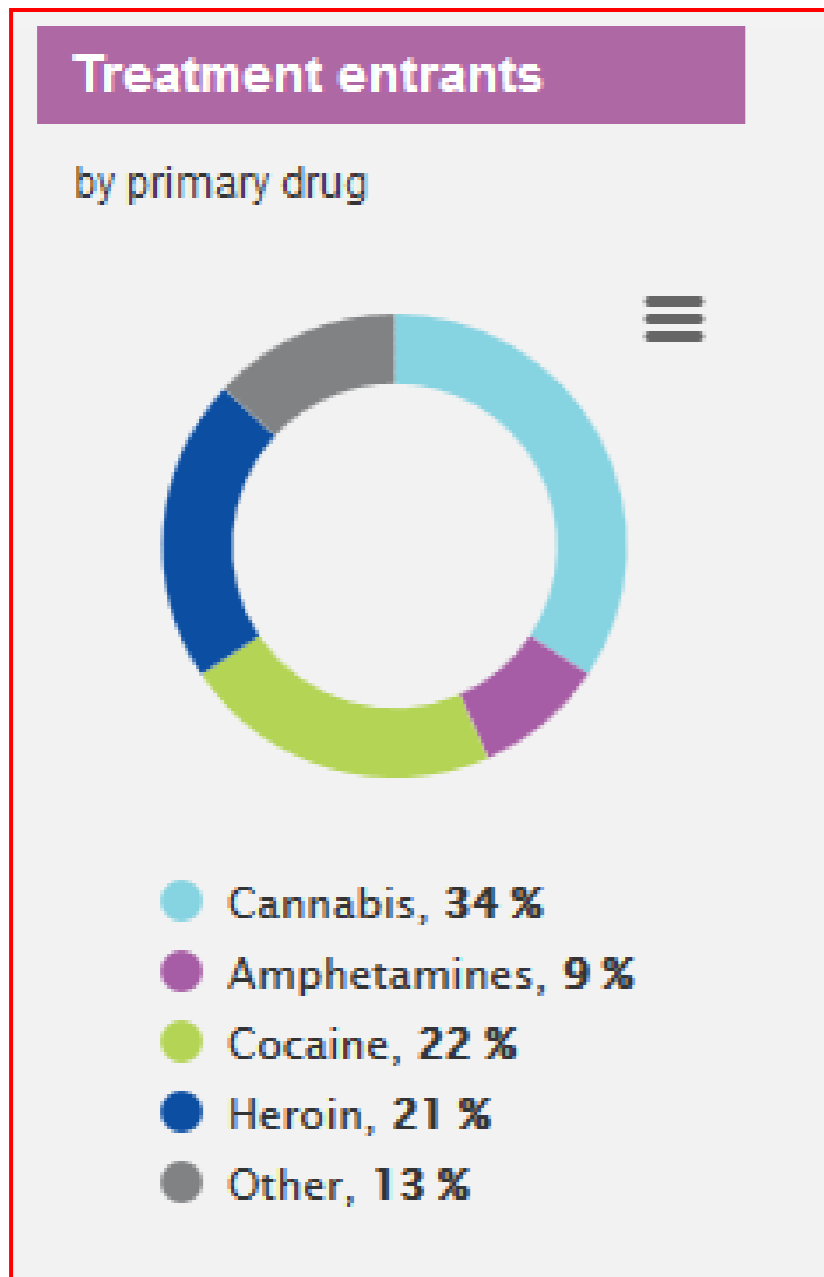
3.3. VERSLAVING

- Behandeling voor verslaving
- *Welke illegale producten?*

BEHANDELING VERSLAVING (TDI, 2016)

3.4. RISICOVOL GEBRUIK – DRIE VOORBEELDEN

Injecterend druggebruik – IDU (TDI, 2016)

	% IDU ooit	% delen naalden ooit
Cannabis	5,6	31,8
Opiaten	46,4	44,6
Stimulantia	18,7	43,6
Benzo's	6	35
GBL/GHB	12,8	25
LSD	50	100
Ketamine	10	0

DRUGGERELATEERDE INFECTIES

- HIV beperkt - 2016: 3 nieuwe gevallen ~ IDU
  - Laatste tien jaar – geen duidelijke (dalende of stijgende) trend
- HCV en HBV!
  - – ! Kleine samples
  - Bijv. Free Clinic: 5,7 % HIV (van N=370) – maar bijna ½ HCV positief

ALCOHOL EN DRUGS IN HET VERKEER

Tabel 8: Verhoogde risico's op ernstige ongevallen in vergelijking met nuchtere bestuurders (DRUID)

Psychoactieve substantie	Relatief risico op ernstige ongevallen	Risiconiveau
Illegale drugs alleen		
Cannabis (THC)	1-3x	Matig verhoogd risico
Cocaïne*	2-10x	Gemiddeld verhoogd risico
Illegale opiaten (heroïne)	2-10x	Gemiddeld verhoogd risico
Amfetaminens	5-30x	Sterk verhoogd risico
Medicijnen alleen		
Benzodiazepines en Z-drugs	2-10x	Gemiddeld verhoogd risico
Medicinale opiaten	2-10x	Gemiddeld verhoogd risico
Combinatie van alcohol* met drugs of medicatie	20-200x	Extreem verhoogd risico
Combinatie van drugs of medicatie	5-30x	Sterk verhoogd risico

THC: Tetrahydrocannabinol *Cocaïne= cocaïne en/of benzoylecgonine; *bij combinatie gebruik met alcohol BAC ≥ 0.1 g/l
Bron: Gadegbeku et al., 2010 IN: Meesmann et al., 2011

Belgische autobestuurders overschatten risico's illegale drugs – onderschatten risico's medicatie (Meesmann & Boets, 2014)

4. AFSLUITENDE BEDENKINGEN

– Relevantie onderscheid legaal – illegaal?

- Neen ~ gezondheid
- Neen ~ sociale kost en ≠ negatieve gevolgen

- Ja, nog altijd ~ maatschappelijk (draagvlak)
  - ~ stigma (ook bij zorgverleners, Van Boekel et al., 2015)

AFSLUITENDE BEDENKINGEN

- Beleidsmakers *zeggen/willen*
  - > betrekken niet-gespecialiseerde zorg, zeker 1^e lijn, bij gezondheidspromotie, detectie & vroeghulp
- Huisartsen en arbeidsgeneesheren (Vanmeerbeek et al., 2015)
  - *Ervaren* onmacht – handelingsverlegenheid

Artsen:		Neen	Geen mening	Ja
Ik heb vaak een gevoel van onmacht bij de behandeling van misbruik van ...	Alcohol	29	13,8	57,2
	Slaap- en kalmeer	29,3	17	53,7
	Cannabis	21,6	23,6	54,8
	Andere illegale	16,8	15,3	67,9

- *Vragen* meer ondersteuning
  - Vanuit gespecialiseerde sector
  - Financieel

[NOG VRAGEN? FREYA.VANDERLAENEN@UGENT.BE](mailto:FREYA.VANDERLAENEN@UGENT.BE)

PS: DRUGWIEL – EFFECTEN ILLEGALE

